

Metody Realizacji Języków Programowania

Analiza semantyczna

Marcin Benke

MIM UW

15 listopada 2010

Analiza semantyczna

- Analiza nazw
 - ▶ Czy x jest zadeklarowane przed użyciem?
 - ▶ Która deklaracja x obowiązuje w danym miejscu programu?
 - ▶ Czy jakieś nazwy są zadeklarowane a nie używane?
- Analiza zgodności typów
 - ▶ Czy wyrażenie e jest poprawne typowo?
 - ▶ Jakiego typu jest e ?
 - ▶ Czy funkcja zawsze zwraca wartość typu zgodnego z zadeklarowanym?
- Identyfikacja operacji
 - ▶ Jaką operację reprezentuje $+$ wyrażeniu $a + b$?

Odpowiedzi na te pytania mogą wymagać informacji nielokalnych — *kontekstowych*. Nie są to własności bezkontekstowe.

Tablica symboli

- Opis wszystkich bytów (zmiennych, funkcji, typów, klas, atrybutów, metod, . . .) występujących w programie.
- Musi mieć narzuconą strukturę (mechanizm wyszukiwania), odzwierciedlającą reguły wiązania identyfikatorów w danym języku.
- Opis bytu:
 - ▶ rodzaj definicji
 - ▶ inne informacje zależne od rodzaju
- Byty mogą być wzajemnie powiązane.

Struktura języka a struktura tablicy symboli

Niektóre konstrukcje językowe narzucające strukturę tablicy symboli:

- zagnieżdżanie (struktura blokowa)
- dziedziczenie
- sumowanie (moduły)

```
import java.util.*
class A {
    int a,b;
    class B extends A {
        B() {}
        int f() {
            String a;
        }
    }
}
```

Zasięg i zakres

Zasięg definicji identyfikatora to obszar programu, w którym możemy użyć identyfikatora w zdefiniowanym znaczeniu. Nie musi być ciągły.

Zakres to konstrukcja składniowa, z którą mogą być związane definicje identyfikatorów (funkcja, blok, itp.)

Przykład

```
void f() {  
    int a;  
    a = g();  
    {  
        string a;  
        b = a;  
    }  
    h(a, b);  
}
```

Zasięg deklaracji `int a` jest zaznaczony na czerwono. Jest ona związana z zakresem funkcji `f`.

Struktura blokowa

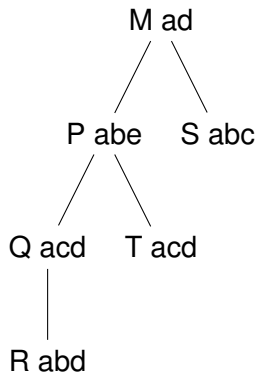
```
module M;  
  var a,d : int;  
  type t = ...  
  procedure P;  
    var a,b,e : int  
    procedure Q;  
      var a,c,d : t;  
      procedure R;  
        var a,b,d : real;  
      end  
    procedure T;  
      var a,c,d : int;  
    end  
  procedure S;  
    var a,b,c : int;  
    d := e+1; // Gdzie są definicje d i e?  
  ...
```

Drzewo zagnieżdżeń

Problem: analizujemy węzeł drzewa struktury, np przypisanie $d := e + 1$.
Gdzie są definicje d i e ?

Drzewo zagnieżdżeń

Problem: analizujemy węzeł drzewa struktury, np przypisanie $d := e + 1$.
Gdzie są definicje d i e ?

Metoda I: stos tablic symboli

Wyszukiwanie:

- przeszukaj zakresy od bieżącego do znalezienia lub do końca,
- jeżeli nie znaleziono, to dodaj fikcyjną definicję dla uniknięcia kaskady błędów.

Wejście do zakresu:

- połóż na stos nową tablicę symboli,
- umieść w niej definicje związane z tym zakresem

Wyjście z zakresu:

- zdejmij ze stosu ostatnią tablicę symboli

Metoda II: tablica stosów

Dla każdego identyfikatora tworzymy osobny stos odwołań do jego definicji

Niezmiennik: w trakcie analizy, dla każdego identyfikatora na szczycie stosu jest odsyłacz do aktualnej definicji (lub stos pusty).

Wejście do zakresu: przechodzimy listę definicji związanych z zakresem i wkładamy odsyłacze do nich na odpowiednie stosy.

Wyjście z zakresu: przechodzimy ponownie listę definicji i zdejmujemy odsyłacze ze stosów.

W porównaniu z Metodą I nieco więcej pracy na granicach zakresów, ale za to szybsze wyszukiwanie.

Zagadka

```
class A {
    char a;
    A() { a = 'A'; }
}
class B {
    char a;
    B() { a = 'B'; }
    class C extends A {
        public char c;
        C() { c = a; }
    }
    C C() { return new C(); }
}
...
B b = new B(); B.C c = b.C();
```

Jaką wartość ma `c.c` ?

Dziedziczenie

- Jak widać z powyższego przykładu, dziedziczenie nieco komplikuje wyszukiwanie.
- Przy pojedynczym dziedziczeniu możemy przy wchodzeniu do zakresu podklasy wkładać na stos(y) definicje z nadklasy.
- Innym rozwiązaniem jest modyfikacja metody I: zamiast stosu - graf acykliczny tablic symboli.
- Każda tablica ma dowiązanie do tablic ewentualnych nadklas i zakresu obejmującego.

Przykład

```
global:  
type int  
class Object,A,B
```

```
A:  
int a
```

```
Object
```

```
B:  
int a  
con B()  
class C  
C C()
```

```
C:  
int c  
con C()
```

Tablica nazw

- Przechowywanie identyfikatorów jako napisów powoduje znaczące koszty (czasowe, pamięciowe)
- Aby tego uniknąć, każdy identyfikator zapisujemy w tablicy nazw (tylko raz!), w zamian dostajemy numerek.
- Tablica nazw = zbiór napisów + mechanizm wyszukiwania identyfikator → unikalny numerek
- Implementacja: np. pula napisów + tablica mieszająca (*hash table*)
- Najlepiej zrobić to na etapie analizy leksykalnej.
- W drzewie struktury identyfikator reprezentowany jest już przez numerek.

Pula napisów

- Duża tablica znaków + indeks pierwszego wolnego miejsca
- Wstawianie napisu `s`:
 - ▶ Sprawdzamy czy `s` jeszcze nie ma w puli (jak? o tym za chwilę)
 - ▶ Jeśli nie, wstawiamy na koniec
 - ▶ Przesuwamy znacznik
 - ▶ Wynik: pozycja wstawionego napisu w tablicy
- W puli nie wyszukujemy — dostęp tylko przez indeks.
- **W zasadzie nigdy nie usuwamy**

NB Java udostępnia pulę napisów za pośrednictwem metody `String.intern()`, ale niezbyt efektywną.

Funkcje mieszające

Funkcja mieszająca

$$h : \textit{napis} \rightarrow [0..N - 1]$$

taka, że:

- 1 można szybko obliczyć wartość dla danego napisu
- 2 małe prawdopodobieństwo kolizji
- Funkcje skrótu (MD5, SHA) mają małe prawdopodobieństwo kolizji ale są wolne.
- Dobre funkcje mieszające używają 3–4 instrukcji procesora na bajt napisu
- Zwykle dostępne w bibliotekach.

Prosta tablica mieszająca

- Tablica T indeksowana od 0 do $N - 1$, gdzie N jak w funkcji mieszającej.
- Elementami są rekordy (indeks w puli, numer, następny)
- Inaczej: elementami tablicy są listy par (indeks, numer)
- Możemy też pójść na skróty i używać adresów w puli jako numerków

Przykładowa implementacja (fragment)

```
const char* Hash::find(const char* s, int len) const
{
    unsigned h = hash(s, len);
    iterator i = T[h].begin();
    for(; i != T[h].end(); i++)
        if(!strcmp(s, *i)) return *i;

    return 0;
}

const char* Hash::insert(const char* s, int len)
{
    unsigned h = hash(s, len);
    T[h].push_front(s);
    return s;
}
```

```
const char* NameTab::insert(const char* s, int len) {
    const char* ns;
    if(ns = hashTab->find(s,len)) {
        repeated++;
        return ns;
    }else{
        ns = stringPool->add(s,len);
        if(ns)
            hashTab->insert(ns,len);
        else
            return 0;
    }
}
```

Wariacje na temat

- *Otwarte adresowanie*: zamiast list, przechowujemy pojedyncze elementy, w razie kolizji (adres zajęty) wyliczamy nowy adres.
- Metoda młotka: jeśli w bibliotece mamy młotek (słownik), to używamy słownika *napis* \mapsto *numerek*. Efekt: oszczędność czasu programisty, ale większe (ok 2x) zużycie pamięci oraz (ok 4x) czasu procesora.
- Szczególne traktowanie krótkich (np. jednoznakowych) identyfikatorów — analizator leksykalny przydziela im numerek od razu, np.

```
[A-Za-z]      { yylval = int(*yytext);  
                return IDENTYFIKATOR; }
```

Warte rozważenia, zwłaszcza, że takie identyfikatory są częste.

Benchmark ($\sim 10^6$ linii kodu)

Pula napisów, tablica mieszająca

```
benke@students$ find /usr/include -name \*.h  
                | xargs cat | /usr/bin/time ./pooled  
Identifier lexems: 11992028  
Repeats: 11239094  
8.71user 0.26system 0:09.02elapsed 99%CPU  
0inputs+0outputs (0major+7626minor)pagefaults 0swaps
```

Słownik, bez puli

```
benke@students$ find /usr/include -name \*.h  
                | xargs cat | /usr/bin/time ./mapped  
Identifier lexems: 11992028  
Repeats: 11239094  
38.09user 0.29system 0:38.44elapsed 99%CPU  
0inputs+0outputs (0major+12426minor)pagefaults 0swaps
```

Kod benchmarku

```
void test() {
    NameTab nameTab;
    int identifiers = 0;
    int shorts = 0;
    while(yylex()) {
        identifiers ++;
        if(!nameTab.insert(yytext, yyleng))
            abort("FATAL: memory exhausted");
    }
    cout << "Identifier lexems: "
         << identifiers << endl;
    cout << "Repeats: " << nameTab.repeated << endl;
}
```

Ćwiczenie: zaimplementuj swoją tablicę nazw i przetestuj ją.